

Компостирането може да бъде различно: от пасивно – оставяне на материалите да си гният от само себе си, до интензивно управляван процес. Когато се намесвате в процеса, вие го управлявате. Как ще изберете да компостирате, зависи от целта ви. Ако имате нужда от компост за градината си, вие можете да изберете по-интензивен метод. Ако целта ви просто е да се отървете от боклука в двора, пасивният метод е подходящ за вас.

Пасивното компостиране не изисква време и усилия. Просто събирате органичния материал на куп. Той може да гние дълго време (година-две-три), но в края на краищата ще се превърне в компост.

Наместо голям куп, по-добре би изглеждало ако съберете материала в съд с три стени изработен от дърво, тел, тухли, камъни и др. Добавяйте трева, листа, кухненски отпадъци (като не забравяте винаги да ги заривате с една педя друг материал). Купът бързо ще се сляга, тъй като материалите се уплътняват и разлагат. Почакайте една-две години преди да потърсите на дъното му вече готов компост. Когато е готов, изгребете с лопатата компоста от дъното и го добавете в лехите в градината. Продължавайте да добавяте зелен и кафяв материал. След първите няколко години и най-просто устроените купове започват да дават по няколко кубични метра готов компост годишно.

Управляването на компоста изисква активно участие, повече време и енергия. Ако използвате всички техники за управляване на процеса, за 3-4 седмици ще имате готов компост. Скоростта на узряване на компоста зависи от това как добавяте нов материал, дали го надробявате, как го смесвате и т.н. Лесно можете да постигнете правилен баланс между азот и въглерод ако направите купа наведнъж. Традиционно редуването става на слоеве, но размесването също е добър метод.

Надробеният органичен материал се загарява бързо, разгражда се лесно и дава еднообразен компост. Скоростта на разграждане се забавя право пропорцио-

нално искате купът да угние бързо, надробете материалите. По принцип може да се добавя материал към вече направен куп.

Много е важно да се следи **температурата** – тя е показател за интензивността на процеса.

Най-лесният начин е да пипнете – ако е топло или горещо, значи всичко е наред. Може да използвате и термометър. Ако температурата е същата като на въздуха, тогава трябва да добавите азот (зелен материал) като трева, кухненски отпадъци, оборска тор, за да стимулирате работата на микроорганизмите.

Ако купът изсъхне прекалено много това ще забави процесът на гниене. Органичните отпадъци имат нужда от вода, за да се разложат. Принципът е да се поддържа купът с влажността на изстискана гъба. Ако слагате на купа си много влажен материал, смесете го със сух материал. Ако всички материали са сухи, залейте ги с маркуча. Когато обръщате купа, обърнете внимание на влажността му и ако е необходимо, добавете вода. Прекалено голямото овлажняване е също толкова пагубно, колкото и липсата на вода. В прекалено влажен куп, водата замества въздуха и създава анаеробна среда, която забавя разлагането, а купът започва да мирише неприятно.

Циркулацията на **въздух** е важна за купа. Повечето организми, които участват в разлагането са аеробни – имат нужда от кислород, за да съществуват. Има няколко начина да се поддържа “дишането” на купа.

Гледайте да не използвате материали, които се уплътняват лесно, като пепел и стърготини, преди да сте ги размесили с по-груб материал. Хората, които правят по-големи купове често слагат по-големи клони, или дори поставят вертикално тръби за вентилация в различни части на купа, които от време на време

разтръскват, за да стимулират циркулацията на въздуха. По-трудоемък начин за улесняване навлизането на кислород е обръщането на купа с вила.

Най-простият начин би бил да се премести купа в друга секция (ако имате повече от една секция). Целта е материалът, който е бил от външната част на купа, да иде в средата. Така купът се аерира и процесът протича равномерно.

В основата на **метода на двете седмици** стои предварителното смилане или надробяване на материала преди да се добави към компостния куп. Когато частиците са на парченца до 5 см и по-малки, те предлагат по-голяма повърхност за действие на бактериите, по-добра възможност за аерация и контрол на влажността, както и по-добра възможност за размесване на различните материали.

Материалите не се полагат на слоеве, а се размесват преди или след надробяването и се натрупват на куп, не по-висок от 1.2 м. Купът се обръща на всеки 3 дни – лесна работа защото купът е лек и пухкав. Много важно за оптималното протичане на процеса е поддържането на правилната температура.

Разлагането е най-бързо при вътрешна температура на купа между 40°C и 50°C. Препоръчва се купът да не се обръща, когато температурата е в тези граници, а обръщането да става когато температурата излезе извън тия граници. Така купът работи с най-голям капацитет. Повечето патогенни организми измират за

10-15 минути при температура от 55*С, въпреки че някои семена на плевели умират едва при температура 60-65*С. Ако семената на плевелите са проблем, оставете купа да достигне 65*С още в началото, а после го оставете да се охлади до 40-55*С. Полезните микроби може и да умрат ако температурата се поддържа над 50*С. След 10 до 14 дни, температурата на купа спада, а компостът е достатъчно узрял, за да се използва.

Earth Forever Foundation
Stara Zagora, Bulgaria
+359 42 634641, +359 42 981151
office@earthforever.org
<http://www.earthforever.org>

С финансовата подкрепа
на партньорство „Жените за водата“.

